

Bodemgebruik in Nederland, 2000–2003

Hans Visser

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
–	= nihil
–	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2003–2004	= 2003 tot en met 2004
2003/2004	= het gemiddelde over de jaren 2003 tot en met 2004
2003/'04	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz. beginnend in 2003 en eindigend in 2004
2003/'04–2003/'04	= boekjaar enz., 2003/'04 tot en met 2003/'04

In geval van afronding kan het voorkomen dat de totalen niet geheel overeenstemmen met de som der opgetelde getallen.

Verbeterde cijfers in de staten en tabellen zijn niet als zodanig gekenmerkt.

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Prinses Beatrixlaan 428
2273 XZ Voorburg

Prepress

Centraal Bureau voor de Statistiek
Facilitair beheer

Inlichtingen

Tel.: 0900 0227 (€0,50 per minuut)
Fax: (070) 337 59 94
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl
Fax: (045) 570 62 68

Internet

www.cbs.nl

Tussen 2000 en 2003 krijgt in Nederland ruim 66 000 hectare bodem een andere vorm van gebruik. Dat is 2,5 maal de oppervlakte van Texel. Agrarisch terrein beslaat ruim 68 procent van de landoppervlakte van Nederland. Bos en open natuurlijk terrein vormen met ruim 14 procent de op één na grootste categorie. Vrijwel alle vormen van bodemgebruik nemen in omvang toe ten koste van agrarisch terrein.

Tussen 2000 en 2003 veranderde in Nederland ruim 66 000 hectare terrein van bestemming, dat komt neer op 22 000 hectare per jaar. In de voorgaande onderzoeksperiode was dat nog 18 500 hectare per jaar. Gedetailleerde cijfers over deze veranderingen vindt u in de tabel '[Bodemgebruiksrekening voor Nederland, 2000-2003](#)'. Dit artikel schetst van het veranderend bodemgebruik het globale beeld.

Agrarisch terrein levert meeste in

Agrarisch terrein is veruit de meest omvangrijke vorm van bodemgebruik: ruim 68 procent van de landoppervlakte wordt gebruikt voor agrarische doeleinden. Binnen deze hoofdgroep neemt terrein voor glastuinbouw met bijna 700 hectare toe. Agrarisch terrein, en dan vooral de categorie overig agrarisch gebruik, is de grootste leverancier van ruimte voor andere bodemgebruikfuncties. In 2003 was er bijna 23 000 hectare minder overig agrarisch terrein dan in 2000. Dat is een vermindering van 1 procent. In de vorige onderzoeksperiode nam de oppervlakte overig agrarisch terrein nog met 1,5 procent af.

De vorige inventarisatie meldde een toename van de hoeveelheid bos en open natuurlijk terrein van ruim 5 000 hectare. Vervolgens heeft er een correctie plaatsgevonden van de hoeveelheid bos in Nederland in 2000. Deze correctie bedroeg ruim 5 000 hectare. Met name stroken bos smaller dan 20 meter zijn gecorrigeerd en aan de aanliggende vorm van bodemgebruik toegevoegd.

Daardoor lijkt de groei van de hoeveelheid bos en open natuurlijk terrein in Nederland af te vlakken. Er is tussen 2000 en 2003 slechts een toename te zien van 600 hectare. Zonder deze correctie zou de hoeveelheid bos met ruim 1 500 hectare zijn toegenomen. De stijging van open nat natuurlijk terrein laat zich grotendeels verklaren door de verbeterde waarnemingsmethode.

Van bouwterrein naar bebouwd terrein

De oppervlakte semi bebouwd terrein is toegenomen en dat is volledig toe te schrijven aan een groei van de oppervlakte bouwterrein. Binnen deze categorie bodemgebruik verandert meer dan het verschil tussen de standen van 2000 en 2003 lijkt aan te geven. Zo is er in 2000 in de provincie Limburg 2 100 hectare bouwterrein. In 2003 is dat 2 000 hectare. De oppervlakte bouwterrein lijkt dus met 100 hectare te zijn afgenomen. Maar er blijkt in deze periode 700 hectare bouwterrein bebouwd te zijn en eveneens 700 hectare nieuw bouwterrein te zijn bijgekomen. Honderd hectare was ten onrechte als bouwterrein geclassificeerd en 1 300 hectare bouwterrein blijkt tussen 2000 en 2003 niet te zijn benut. Onder deze afname met honderd hectare gaat dus de nodige dynamiek schuil.

Bebouwd terrein neemt met ruim 3 procent in oppervlakte toe. Binnen deze categorie lijkt de groei van woonterrein af te nemen. Voor een deel komt dit, doordat in het huidige onderzoek terrein voor detailhandel en horeca beter wordt onderscheiden. Dit heeft tot gevolg dat de hoeveelheid woonterrein in 2000 gecorrigeerd zou moeten worden met ruim 2 000 hectare en het terrein voor detailhandel en horeca zou met bijna 1 400 hectare moeten worden verhoogd. Bedrijventerrein breidt met ruim 5 000 hectare uit.

Meer terrein voor recreatie en verkeer

De groei in recreatieterrein is met 5,4 procent flink te noemen. Een deel van deze toename van ruim 2 600 hectare is te verklaren door de extra aandacht in het onderzoek voor de categorie park en plantsoen. Er bleek een correctie noodzakelijk op het basismateriaal van ruim 1 400 hectare. Voor een groot deel gaat dit ten koste van woonterrein. Toch is ook de aandacht in nieuwbouwwijken voor meer groen in de woonomgeving oorzaak van de toename van de oppervlakte recreatieterrein. Sportterrein neemt met 734 hectare toe, dat is bijna het dubbele van de toename in de periode 1996–2000.

De oppervlakte volkstuinen neemt af. De belangstelling voor volkstuinieren loopt nog steeds terug, maar de toenemende behoefte aan andere recreatieve mogelijkheden doet de hoeveelheid dagrecreatief terrein en verblijfsrecreatief terrein met 3, resp. 6 procent flink stijgen.

Verkeersterrein neemt toe met 1 650 hectare. Dit is volledig toe te schrijven aan de ontwikkeling van de oppervlakte wegverkeersterrein. Spoorterrein neemt in oppervlakte af. De grote infrastructurele werken als HSL en Betuwelijn zijn in de onderzoeksperiode opgestart; deze worden daarom als bouwterrein geïnclassificeerd. Dat de oppervlakte vliegveld fors afneemt, is volledig toe te schrijven aan de verbeterde waarneming.

Grens Noordzee verschuift

In de onderverdeling van het buitenwater zijn veranderingen ontstaan doordat van de grens tussen de Noordzee en de Waddenzee opnieuw is ingetekend. Door de afslag en aangroei van de Waddeneilanden is het nodig deze grenslijn met enige regelmaat te herzien. De nieuwe grenslijn wordt gevormd door de kortste verbinding tussen twee eilanden. Overigens wordt de Noordzee aan de zeezijde begrensd door de digitale gemeentegrenzen van de TDK.

Ook bij het binnenwater zijn verschuivingen. Het Zwartewater, op de grens van Overijssel en Flevoland, wordt nu namelijk geteld bij de Randmeren. De categorie Randmeer is daardoor in deze inventarisatie toegenomen met bijna 1 600 hectare. Door de toenemende populariteit van recreatieve mogelijkheden aan het water neemt Recreatief binnenwater met bijna 700 hectare toe.

Meer informatie

Meer informatie is te vinden:

- [Wijzigingen in het bodemgebruik per provincie 1996-2000](#)
- [Classificatie bodemgebruik 2000^{1\)}](#)
- [Bodemgebruik in Nederland geharmoniseerd met TOP10Vector](#)
- [Bodemgebruiksrekening voor Nederland, 2000-2003](#)

1) Door harmonisatie van gebruikte begrippen binnen het CBS is de naamgeving van een aantal categorieën gewijzigd.

Leeswijzer tabel Bodemgebruiksrekening

In de tabel '[Bodemgebruiksrekening voor Nederland, 2000-2003](#)' is het mogelijk de ontwikkelingen in het bodemgebruik in de onderzoeksperiode te volgen. In de eerste twee kolommen vindt u de hoofdgroepen en de categorieën van de gebruikte classificatie van het bodemgebruik. Kolom C geeft de gepubliceerde stand van het bodemgebruik in 2000 weer. In de kolommen onder wijzigingen staan de gevonden uitwisselingen tussen de verschillende bodemgebruikscategorieën.

Leesvoorbeeld: In de Waddenzee veranderen de zandplaten veel van vorm en ligging. In de voorkolom staat bodemgebruikscategorie 80, Waddenzee, Eems, Dollard. Op deze rij, onder de kolom open droog natuurlijk terrein staat het getal 743, dit betekent dat er voor 743 hectare nieuwe zandplaten gevonden zijn in 2003. In de voorkolom staat ook de categorie open droog natuurlijk terrein, op de kruising van deze rij en de kolom Waddenzee, Eems, Dollard staat het getal 890, dit betekent dat er 890 hectare aan gevonden zandplaten in 2000, in 2003 niet meer voorkomen.

Na de kolommen met de wijzigingen staat de kolom 'Totaal onttrokken aan 2000' dit is een samentelling over de rijen. De kolom 'Totaal toegevoegd aan 2003' geeft de sommatie over de kolommen en komt overeen met de laatste rij onder wijzigingen. De kolom 'Correctie' geeft het volume weer van de correcties die noodzakelijk zijn gebleken omdat er beter informatiemateriaal beschikbaar was. Ook zijn hieronder, op provincie-niveau, wijzigingen in de provinciegrens te vinden.

Het Onderzoek Bodemgebruik

Dit artikel beschrijft de resultaten van het tweede onderzoek naar het bodemgebruik in Nederland op basis van de geometrie uit de digitale topografische kaart 1: 10 000 (TOP10Vector) van de Topografische Dienst Kadaster (TDK) in Emmen. Daarnaast werd gebruik gemaakt van een landsdekkende set luchtfoto's van Aerodata, stadsplattegronden en informatie van het internet om het bodemgebruik in Nederland in de onderzoeksperiode te bepalen.

Voor het samenstellen van de uitkomsten zijn de digitale bestanden samengevoegd met de gemeentegrenzenkaart 2003 van de TDK door middel van een overlay-proces. De resultaten zijn uitkomsten op gemeenteniveau. Deze uitkomsten zijn te bekijken op Statline, het statistische databestand van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Met de uitkomsten per gemeente zijn vervolgens bovengemeentelijke regionale indelingen samen te stellen, zoals provincies.

Door gebruik te maken van nieuwe bronnen (TOP25raster, AdresCoördinatenNederland) en technieken is het voor dit onderzoek mogelijk geweest de waarneming te verbeteren. Bovendien is tijdens het onderzoek extra aandacht besteed aan de categorieën terrein voor detailhandel en horeca (21) en park en plantsoen (40). Hierdoor is aan kwaliteit gewonnen, maar is de vergelijkbaarheid in de tijd verminderd. Voor de uitkomsten van de vorige inventarisatie is het mogelijk deze te herberekenen, omdat het totaal van de correcties zijn weergegeven in de Excel-tabel 'Bodemgebruiksrekening voor Nederland, 2000-2003' (zie 4. Meer informatie). Dit geldt echter maar voor één inventarisatiejaar.

Doordat lijnen in de basisgeometrie van TOP10Vector soms net even anders liggen, ontstaat er veel wederzijdse uitwisseling tussen functies.